

Aikaa ja rahaa säästyy, kun vaivat eivät pitkity:

Soten valinnanvapaus mahdollistaa oikea-aikaisen fysioterapian

Sote-uudistuksen selvityshenkilöryhmän loppuraportissa hahmotellaan raamit lähivuosisikymmenien suomalaiselle sosiaali- ja terveydenhuollolle. Tavoitteena on ennaltaehkäisyyn kannustava, oikea-aikaisen hoidon ja kuntoutuksen mahdollistava järjestelmä, jonka kulmakiviä ovat terveyserojen kaventaminen, asiakaslähtöisyys, asiakkaan valinnanvapaus ja kustannusvaikuttavuus. Sote-uudistuksessa toteutettavien muutosten odotetaan parantavan myös valtiontalouden kestävyysvajetta 3 miljardin euron edestä.

Fysioterapian ja kuntoutuksen vaikuttavuudesta on saatu vakuuttavaa tutkimustietoa: Oikeaan aikaan – ennen vaivan pitkittymistä – saatu fysioterapeutin arvio, ohjaus ja tarvittaessa kuntoutus nopeuttavat työhön paluuta ja edesauttavat iäkkäiden ja muistisairaiden toimintakykyä, kotona selviytymistä ja hoidettavuutta. Oikea-aikainen, korkeaan ammattiosaamiseen perustuva kuntoutus säästää oleellisesti kustannuksia vähentämällä mm. turhia leikkauksia ja sairauslomia.

Sote-uudistuksella tavoitellaan sosiaali- ja terveyspalvelujen integraatiota eli että tieto liikkuu eri tuottajien välillä hoito- ja palveluprosesseissa. Valtakunnallinen, Kanta-palveluihin kuuluva potilastiedon arkisto pitää asiakkaan ajantasaiset tiedot hänen luvallaan kaikkien hoitoon osallistuvien palveluntuottajien saatavilla. Parhaillaan on käynnissä yksityisten terveydenhuollon toimijoiden liittäminen Kanta-palveluihin.

Vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen asiakkailla on valinnanvapaus jo nyt – kokemukset ovat olleet hyviä

Kelan järjestämään vaativaan lääkinnälliseen kuntoutukseen oikeutetuilla henkilöillä on jo nyt ollut mahdollisuus valita kuntoutuspalveluidensa tuottaja jo nykyjärjestelmässä; valinnanvapaus on toteutunut erinomaisesti, vaikka asiakasryhmänä ovat monenlaisia toiminnan haittoja omaavat ihmiset.

Vaativaa lääkinnällistä kuntoutusta tarvitsevien fysioterapia- ja kuntoutuspalvelut on Suomessa tuotettu jo vuosikymmenien ajan eri puolilla maata toimivissa yksityisissä fysioterapiayrityksissä, jotka Kela järjestäjänä kilpailuttaa tiukan avoterapiastandardin mukaisesti ja joiden toimintaa se myös valvoo auditoinnein.

Fysioterapeutin suoravastaanotto on osoittautunut hyväksi käytännöksi

Uuden sote-järjestelmän tulee mahdollistaa myös yksityisten fysioterapeuttien suoravastaanotot. Fysioterapeuttien suoravastaanotoista on saatu erinomaisia kokemuksia julkisella puolella. Niin potilaat, lääkärit kuin fysioterapeutitkin ovat olleet tyytyväisiä. Fysioterapeuttien suoravastaanottoihin on johtanut tarve antaa kansalaisille entistä tehokkaampaa ja nopeampaa palvelua.

Suoravastaanottotoiminnalla saavutetaan huomattavia kansantaloudellisia säästöjä, kun tuki- ja liikuntaelinvaivasta kärsivä kansalainen hakeutuu suoraan suoravastaanottotoimintaan kouluttautuneen fysioterapeutin vastaanotolle. Näin säästetään lääkäriresursseja ja fysioterapeuttien vahva ammattiosaaminen saadaan hyötykäyttöön.

Kokeilu aloitettiin selkäpotilaista, mutta lääkäreiden ehdotuksesta ja hyvien kokemusten perusteella fysioterapeuttien ensikontakti on laajennettu koskemaan laajempaa tuki- ja liikuntaelinoireisten asiakkaiden joukkoa. Tuki- ja liikuntaelinvaivojen aiheuttamat sairauspoissaolot ovat vähentyneet, kun apu ja ohjaus ovat tulleet oikea-aikaisesti, työhön paluu on nopeutunut ja lääkäriresursseja on säästynyt muihin tarkoituksiin.

Hoitointerventiotutkimus osoitti, että suoravastaanottokäytännöllä päästiin tuki- ja liikuntaelinvaivojen hoidossa aiempaa *”lääkärille ensin”* -mallia parempiin tuloksiin niin kivun, toimintakyvyn kuin sairauspoissaolojenkin suhteen (Paatelma 2011).

Fysioterapeuttien perusosaaminen liittyy nimenomaan liikunnallisen toimintakyvyn arviointiin ja siinä esiintyvien haittojen varhaiseen korjaamiseen. Mikäli tilanne sitä vaatii, fysioterapeutti ohjaa laillistettuna terveydenhuollon ammattihenkilönä asiakkaan eteenpäin lääkärin vastaanotolle.

Suoravastaanottotoimintaan kouluttautuneella fysioterapeutilla tulee olla mahdollisuus antaa lähete asiakkaalle fysioterapiaan, määrätä tulehduskipulääkettä ja myöntää 3-5 päivän pituinen sairausloma.

Toimivassa valinnanvapaudessa mikro- ja pk-yritykset turvaavat kansalaisten tarvitsemat lähipalvelut

Vielä ei ole tiedossa, toteutuuko Brommelsin ja kumppaneiden mallissa aidosti järjestäjän ja tuottajan erottaminen toisistaan ja miten fysioterapiaan ja kuntoutukseen lähettäminen sekä palveluntuottajan valinta käytännössä uudessa sote-järjestelmässä tapahtuu. Suomen Fysioterapia- ja kuntoutusyritykset FYSI ry näkee, että selvitystyöryhmän ehdottamassa mallissa asiakkaalla on mahdollisuus oikea-aikaiseen ja vaivojen pitkittymistä ehkäisevään kuntoutukseen ja hyviin, tuloksekkaisiin hoitokäytäntöihin, joissa fysioterapia sovitetaan nykyistä paremmin osaksi asiakkaan vaikuttavaa hoitoa.

Jotta sote-uudistukselle asetetut hyödyt saavutetaan, on varmistettava, että mikro- ja pk-yritysten palvelut saadaan aidosti ja tasavertaisesti mukaan asiakkaiden valittaviksi. On estettävä vahingolliset, kustannusten kasvuun johtavat niin yksityiset kuin julkisetkin monopolit. Sote-uudistuksessa asiakkaalla on oltava oikeus valita ja tarvittaessa oikeus vaihtaa palveluntuottajaansa.

Niin julkisten kuin yksityistenkin palveluntuottajien hinnat on julkaistava. Se on edellytys kustannusten todelliselle vertailulle. Yksi keskeinen syy sote-kustannusten kasvuun nykyjärjestelmässä on ollut mahdollisuus kustannusten osaoptimointiin, kun järjestäjä ja tuottaja ovat olleet erottamattomasti yhtä ja samaa organisaatiota. Tämänkin vuoksi Suomen hallituksen tekemän linjauksen mukaan sote-uudistuksessa on selkeästi erotettava järjestäjä ja tuottaja toisistaan.

FYSI ry korostaa, että laajan valinnanvapauden ja monituottajamallin aito toteutuminen edellyttää järjestelmää, jossa myös mikro- ja pk-yrityksillä on mahdollisuus tuottaa palveluja asiakkaiden valittaviksi. Ketterät mikro- ja pk-yritykset palvelevat kustannustehokkaasti sielläkin, missä isoilla ei ole intressiä, ja kaventavat näin osaltaan terveyseroja, parantavat palvelujen yhdenvertaisuutta ja saatavuutta sekä hillitsevät kustannuksia.

Jos pienten yritysten mukanaoloa ei varmisteta, palvelut keskittyvät suurille toimijoille, ja nyt joka puolella maata – myös haja-asutusalueiden pienissä kunnissa – tarjolla olevat lähipalvelut loppuvat. Seurauksena on se, että palvelut siirtyvät kauemmas tarvitsijoista ja kustannukset lähtevät nousuun. Suomeen veronsa maksavien mikro- ja pk-yritysten toimintaedellytysten varmistaminen ja uusien palveluntuottajien markkinoille pääsyn kynnyksen pitäminen matalana on oleellista, jotta valinnanvapaus voi toteutua.

Kustannustehokas Kela-korvaus tulee säilyttää kunnes uusi yhtä hyvä järjestelmä toimii

Selvitystyöryhmän ehdottama Kelan sairausvakuutuskorvausjärjestelmän lopettaminen on Suomen Fysioterapia- ja kuntoutusyritykset FYSI ry:n mielestä kahdellakin tavalla sote-uudistuksen tavoitteen vastainen. Sen myötä lakkautettaisiin järjestelmä, joka on erittäin tasa-arvoisesti ja kustannustehokkaasti kannustanut ihmisiä huolehtimaan omasta terveydestään: kansalainen on pienen Kela-korvauksen myötä ollut valmis maksamaan valtaosan terveyskulustaan itse.

Ennen kuin uutta ja selkeää kannustinta omasta terveydestä huolehtimiseen on kehitetty, nykyinen kustannustehokas, toimiva ja kansalaisille tuttu sairausvakuutusjärjestelmä olisi järkevää säilyttää. Muutoin ajaututaan tilanteeseen, jossa parhaat palvelut saa se, jolla on varaan yksityisiin vakuutuksiin.

Palveluseteli on hallinnollisesti kevyt valinnanvapauden väline

FYSI ry esittää, että jo monille kansalaisille tutut palvelusetelit tulee pitää sote-uudistuksessa mukana yhtenä varteenotettavana keinona monituottajamallin toteuttamiseen: tutkimusten mukaan lähes 70 prosenttia suomalaisista suhtautuu myönteisesti palveluseteleihin.

Aidossa palvelusetelimallissa järjestäjä määrittää setelin suuruuden ja asiakas maksaa mahdollisen omavastuuosuuden palvelun hinnasta, mikäli palvelusetelin arvo ei sitä kokonaan kata. Palveluntuottajalla on oltava oikeus määrittää palvelunsa hinta oman erikoisosaamisensa ja laatunsa mukaisesti. Palvelusetelin tulee olla arvoltaan realistinen.

Palvelusetelit ovat toimiva ja hallinnollisesti kevyt tapa mahdollistaa mikro- ja pk-yritysten tasavertainen mukanaolo valinnanvapausjärjestelmässä. FYSI ry pitää kannatettavana nykyistä palvelusetelijärjestelmän kehittämistä yhtenä varteenotettavana valinnanvapauden keinona.

Lisätietoja:

Suomen Fysioterapia- ja kuntoutusyritykset FYSI ry

Puheenjohtaja **Paula Sarias**, 0400 687 243, paula.sarias@fysios.fi

Toiminnanjohtaja **Leila Salonen**, 040 749 8706, leila.salonen@fysi.fi

Suomen Fysioterapia- ja kuntoutusyritykset FYSI ry on valtakunnallinen, vuonna 1972 perustettu edunvalvontajärjestö, yhteistyöverkosto ja kouluttajaorganisaatio, johon kuuluu yli 750 yritystä eri puolilta Suomea. Valtaosa FYSI ry:n jäsenyrityksistä on pieniä, keskimäärin 3 hengen yrityksiä, jotka tarjoavat lähipalveluja kotikuntansa asukkaille, työllistävät ja maksavat veronsa Suomeen. Toimialan yritykset ovat jo vuosikymmenien ajan täydentäneet julkista terveydenhuoltoa tuottamalla lähipalveluna mm. vaativia vaikeavammaisten lääkinnällisen kuntoutuksen palveluja. Noin 80 % kaikesta fysioterapiasta tuotetaan näissä yksityisissä fysioterapiakeskuksissa, joissa on tarjolla merkittävää alan erikoisosaamista kansalaisten työ- ja toimintakyvyn ylläpitämiseen.

<http://www.fysi.fi/>